

N.C. VALERIU CHELUȚĂ-GEORGESCU

(3 ianuarie 1944 – 20 decembrie 2002)

Prea devreme Valerică a plecat. Nu-l vom mai întâlni pe șantiere (Capidava, Albești, Mangalia), prin muzee, pe la sesiuni, nu ne vom mai supăra pe el – pentru diverse motive –, nu ne vom bucura alături de el. A plecat și, la fel cum s-a întâmplat după dispariția lui Vasile Canarache, al cărui discipol fidel a fost, de acum încolo îl vom pomeni mereu. De bine sau de rău. Pentru că Valerică a fost un personaj. Prin ceea ce făcea,

prin ceea ce spunea. A fost blamat; a fost admirat; a fost renegat; i s-au făcut reproșuri. Privit din diverse unghiuri Valerică apare diferit. A făcut mult bine, dar a făcut și rău. Era răzbunător atunci când considera (sau constata) că a fost nedreptățit. De la început însă viața a fost nedreaptă cu el. S-a născut la Galați în ziua de 3 ianuarie a anului 1944. A copilărit la Galați și la Isaccea; aici a urmat și cursurile școlii elementare pe care a absolvit-o în anul 1957. Liceul l-a făcut în Constanța. Elev de liceu fiind s-a înscris în „Cercul micilor arheologi” de pe lângă Muzeul de Arheologie Constanța, ceea ce i-a oferit ocazia să participe la toate marile descoperiri făcute atunci la Tomis: basilicile din sectorul de nord-vest, tezaurul de sculpturi, edificiul roman cu mozaic. A dovedit pasiune pentru antichități, pentru aducerea lor la lumină; mai mult, această pasiune i-a atras susținerea, pentru pregătirea viitoare, din partea lui Vasile Canarache și a lui Adrian Rădulescu.

Între anii 1965-1970 a urmat cursurile Facultății de Istorie a Universității București, cu specialitatea istorie veche și arheologie. În fiecare vacanță a participat la cercetările arheologice din Tomis, iar din 1968 a fost integrat colectivului de cercetători de la Capidava.

După terminarea studiilor universitare a fost angajat la Muzeul de Arheologie Constanța; în primii trei ani a lucrat la secția (pe atunci) Mangalia făcând săpături de salvare – acolo unde se făceau noi construcții – în aria necropolelor callatiene. În sectorul de nord-est, unde s-a construit hotelul „Siemens” Mangalia a efectuat săpături, singur sau în colaborare cu Constantin Preda, rezultatele acestora fiind publicate în anuarul „Pontica”. Începând cu anul 1972, în urma perieghazelor efectuate în perimetrul rural al Callatidei, a identificat cetatea greco-autohtonă de la Albești, iar din 1974 a făcut parte din

colectivul de cercetare al acestei importante așezări.

Pe lângă săpăturile arheologice pe șantiere de cercetare, până în anul 1981, a efectuat mai multe săpături de salvare în necropolele tomitane; în zona peninsulară a Constanței – unde a descoperit două basilici creștine din sec. V-VI, precum și mai multe cartiere antice cu monumente datate între sec. IV a.Chr – sec. VI p.Chr. Tot din perioada în care a efectuat cercetare arheologică de salvare la Tomis trebuie menționată dezvelirea unei porțiuni din zidul de incintă al cetății, construit *a fundamentis* în epoca Anastasius-Justinian, descoperire deosebit de importantă pentru topografia Tomisului în antichitate

Din anul 1982 Valerică revine ca muzeograf la secția din Mangalia a muzeului constănțean, participând la salvarea a numeroase monumente antice. Începând cu 2 februarie 1990, prin înființarea Muzeului de Arheologie „Callatis” a fost numit director al acestuia, calitate care i-a permis să pună bazele unei instituții de sine stătătoare, îngrijindu-se de angajarea unui personal competent și de calificarea cadrelor prin cursuri de specializare. El însuși a continuat să se perfecționeze, prin diverse burse de studii în străinătate și, mai ales, prin realizarea doctoratului.

Cercetările arheologice întreprinse pe raza orașului Mangalia și în teritoriul acestuia au condus la descoperiri de o mare valoare istorică. Astfel, în anul 1993 s-a descoperit în movila Documaci (la 3 km est de oraș) un mormânt princiar datat în sec. IV a.Chr., cercetat de colectivul muzeului din Mangalia. Să mai adăugăm și alte cercetări: colțul de nord-vest al cetății, care suprapune o zonă elenistică de temple (un altar folosit în structura turnului din acest colț al cetății în epoca romană și romano-bizantină); săpăturile de la Scala – executate de membrii colectivului – și în care Valerică s-a implicat mai ales în faza finală, a restaurării făcute într-o manieră ce reprezintă o premieră națională, mediatizată în țară și în străinătate ca „modelul Mangalia”. Tot legat de restaurare trebuie menționată și cea făcută mormântului creștin cu psalmi (descoperit pe strada Oituz), pus în valoare în special pentru specialiști, (pentru a nu fi atacate frescele și inscripțiile existente pe pereții acestuia).

În cadrul înțelegerilor dintre Institutul Român de Tracologie și Institutul de Tracologie din Bulgaria s-a înființat la Mangalia, pe lângă Muzeul „Callatis”, Comisia Internațională Consultativă pentru Promovarea Studiilor Indo-Europene și Trac. Un rol important în desfășurarea activității acesteia l-a avut colectivul muzeului din Mangalia condus de Georgescu Valerică. Astfel, începând din 1993 a organizat, anual, întâlniri cu cercetători de valoare din România, Bulgaria, Rusia, Germania, Olanda; în mai 1996 a organizat cel de-al 7-lea Congres Internațional de Tracologie (în colaborare cu Institutul Român de Tracologie). Activitatea acestor manifestări științifice este reflectată și de publicarea celor 5 numere ale Buletinului de Tracologie, precum și ale Actelor celui de-al VII-lea Congres Internațional de Tracologie.

Să mai adăugăm activităților multiple și variate ale Muzeului de Arheologie „Callatis” condus de Georgescu Valerică, colaborarea cu Universitatea din Padova, reglementată printr-un contract, pentru cercetarea siturilor arheologice submerse. În cadrul acestui program cercetările și scufundările au adunat date și informații deosebit de importante despre zidul de est al cetății, despre instalațiile

portuare ale vechiului oraș, aducând la lumină un bogat material ceramic și litic. Rezultatele acestor cercetări au fost publicate în *Arheologia Viva*, din Padova, în anii 1994 și 1995. Proiectul era și de perspectivă. Îl vor duce mai departe cei rămași. Ca și alte proiecte și programe. Fără Georgescu-Cheluță Niculaie Constantin Valerică. El a plecat. S-a retras să se odihnească.

Adio prietene! Odihnește-te în pace!

Sit tibi terra levis !

Zaharia Covacef

STUDII, ARTICOLE ȘI NOTE ȘTIINȚIFICE

1. *Morminte elenistice și romane descoperite în zona de nord și nord-est a necropolei callatiene*, Pontica 7(1974), p. 169-180;
2. *Complexele funerare din sec. VI e.n. la Tomis*, Pontica 7(1974) p. 363-376;
3. *Săpăturile de salvare de la Mangalia din 1972 - Necropola callatiana din zona stadionului*, Pontica 8(1975), p. 55-75 (în colaborare);
4. *Săpăturile de la Capidava*, Pontica 8(1975), p. 77-85 (în colaborare);
5. *Contributii la topografia Tomisului în sec. VI d.Hr.*, Pontica 10(1977), p.253-260;
6. *Contributii asupra tipului de locuințe feudale de la Capidava și elemente specifice amenajării interiorului lor*, Pontica 11(1978), p.211-222;
7. *Șantierul arheologic Albești*, 1978, *Materiale și Cercetări Arheologice*, A XIII-a Sesiune Anuală de Rapoarte, Oradea, (1979), p.167-174, (în colaborare);
8. *Capidava 1978. Cercetări efectuate în necropola romană*, în *Materiale și Cercetări Arheologice*, A XIII-a Sesiune Anuală de Rapoarte, Oradea (1979), p. 179-182;
9. *Un pond roman descoperit la Tomis*, BSNR, LXX-LXXIV (1976-1980), (în colaborare);
10. *Amfore antice apărute într-un mormânt tumular de la Topalu*, Pontica 15(1982), p.125-136, (în colaborare);
11. *Ștampile de amfore inedite de la Callatis*, Pontica 16(1983), p. 149-188 (în colaborare);
12. *Al XIII-lea Congres International al Limes-ului*, Aalen, 1983;
13. *Fazele constructive ale fortificației de la Albești, jud. Constanța*, în *Symposia Thracologica*, 3, Constanța, (1985), p. 78-80 (în colaborare);
14. *Importuri amforice de la Albești (Thasos), jud. Constanța*, Pontica 19(1986), p.61-74 (în colaborare);
15. *Tipuri de amfore elenistice descoperite în așezarea greco-autohtonă de la Albești*, Pontica 20(1987), p.79-106 (în colaborare);
16. *Noi descoperiri creștine la Tomis și Callatis*, în *Îndrumatorul Bisericesc*, nr. 3, Galați, (1987);

17. *Importuri amforice la Albești (Sinope)*, Pontica 21-22(1988-1989), p. 23-90 (în colaborare);
18. *Pentru un catalog complet al importurilor amforice la Albești (jud. Constanța)*, Pontica, 23(1990), p.49-79 (în colaborare);
19. *Un depozit de denari romani republicani descoperit la Mangalia*, Pontica, 23(1990), p.221-224 (în colaborare);
20. *Observații privind așezarea greco-autohtonă de la Albești (jud. Constanța)*, Pontica 26(1993), p. 121-158 (în colaborare);
21. *Însemnări pe marginea sgraffiti-lor din mormântul elenistic de la Mangalia*, Pontica 27(1994), p. 225-228 (în colaborare);
22. *Reprezentări figurate în așezarea de epocă elenistică de la Albești*, Pontica 28-29(1995-1996), p. 23-72, (în colaborare);
23. *Mărturii creștine la Callatis*, Pontica 28-29(1995-1996), p. 187-200, (în colaborare);
24. *Albești*, *Cronica Cercetărilor Arheologice*, campania 1994, Cluj-Napoca 1995, p.5, (în colaborare);
25. *Albești, jud. Constanța*, *Cronica Cercetărilor Arheologice*, campania 1995, Brăila 1996, p. 6 (în colaborare)
26. *Albești, "Cetate", jud. Constanța*, *Situri arheologice cercetate în perioada 1983-1992*, Brăila 1996, p. 8-9, (în colaborare);
27. *Albești, jud. Constanța*, *Cronica Cercetărilor Arheologice*, campania 1996, București 1997, p. 3, (în colaborare);
28. *Cercetări de teren în teritoriul callatian*, SCIVA 41, 2(1997) (în colaborare);
29. *Albești, jud. Constanța*, *Cronica Cercetărilor Arheologice. 1983-1992*, București 1997, 2-4, (în colaborare)
30. *Callatis (Mangalia), jud. Constanța*, *Cronica Cercetărilor Arheologice. 1983-1992*, București, 1997, p. 16-19, (în colaborare);
31. *Le système de défense callatien*, *Actele Congresului de Limes-Halmyris*, București, 1998 (în colaborare);
32. *Albești, jud. Constanța*, *Cronica Cercetărilor Arheologice*, campania 1997, Călărași, 1998, p. 5-6 (în colaborare);
33. *Albești – site fortifié du territoire callatian*, *The Thracian World at the Crossroads of Civilizations*, II, București, 1998, p. 345-375 (în colaborare);
34. *Noi ștampile amforice de la Callatis*, Pontica, 31(1998), p. 49-98 (în colaborare);
35. *Cercetările arheologice de la Albești (jud. Constanța)*; 1996-1999, Pontica, 32 (1999), p. 51-69 (în colaborare);
36. *Inscriptions grecques du musée "Callatis" de Mangalia*, Pontica, 32(1999), p. 89-117, (în colaborare);
37. *Albești, jud. Constanța*, *Cronica Cercetărilor Arheologice*, campania 1998, Vaslui 1999, p. 9 (în colaborare);
38. *Albești, jud. Constanța*, *Cronica Cercetărilor Arheologice*, campania 1999, Deva, 2000, p. 12-13 (în colaborare);
39. *Ștampile amforice recent descoperite la Albești (jud. Constanța)*, Pontica, 33-34(2000-2001), 219-252(în colaborare);
40. *Albești (Département de Constantza) – site fortifié gréco-indigène*, Talanta, 32-

33(2000-2001), p. 189-204;

41. *Albești, com. Albești, jud. Constanța*, *Cronica Cercetărilor Arheologice*, campania 2000, Suceava 2001, p. 28-29 (în colaborare);

42. *Albești, com. Albești, jud. Constanța*, *Cronica Cercetărilor Arheologice*, campania 2001, Buziaș 2002, p. 37-38 (în colaborare);

43. *Complexes d'habitat du site fortifié gréco-indigène d'Albesti (départ. de Constantza)*, "Thrace and the Aegean", *Proceedings of the Eighth International Congress of Thracology*, Sofia 2002, p. 361-375 (în colaborare)